Talousvaliokunta
TaV@eduskunta.fi

25.10.2023

Aihe: **HE 41/2023 vp** Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2024
VNS 1/2023 vp Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2024—2027
Aika: Torstai 26.10.2023 klo 12.00
Kuultava: Suomen Tuulivoimayhdistys ry
Asiantuntija: Edunvalvontajohtaja Matias Ollila

Suomen Tuulivoimayhdistys (STY) kiittää mahdollisuudesta tulla kuultavaksi hallituksen esityksestä eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2024 (”talousarvio”) ja valtioneuvoston selonteosta julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2024—2027 (”selonteko talouden suunnitelmasta”).

Niin talousarviossa kuin erityisesti selonteossa talouden suunnitelmasta on tunnistettu tuulivoiman erittäin vahva merkitys Suomen tämän hetken investoinneille. ***Vuonna 2022 tuulivoimainvestoinnit olivat 48 % kaikista teollisuuden kiinteistä investoinneista.*** Tuulivoiman suorien aluetalousvaikutusten lisäksi edullinen, puhdas tuulivoimasähkö, on keskeisin tekijä puhtaan teknologian investointien, kuten vedyntuotannon, houkuttelemisessa Suomeen.

Tuulivoimaa on rakennettu Suomeen vuodesta 2019 lähtien ilman valtion taloudellista tukea. Vuosi 2022 on ollut toistaiseksi tuulivoimarakentamisen ennätysvuosi Suomessa, jolloin tuulivoimakapasiteetti kasvoi 75 % (2400 megawattia, MW). Vuosi 2023 tulee olemaan tähän mennessä toiseksi paras tuulivoimavuosi (noin 1500 MW) Vuosina 2024 ja 2025 tuulivoimakapasiteetti tulee kasvamaan noin 1000 MW/vuosi. Tulevien tuulivoimainvestointipäätöksien tekemistä hidastavat hankkeiden luvituksen ja erityisesti muutoksenhakutuomioistuinkäsittelyjen hitaus. Myös tuulisähköä käyttävät uusteolliset investoinnit ovat edenneet hitaammin mitä jo nyt tarjolla oleva tuulivoima mahdollistaisi.

Olisi ensiarvoisen tärkeää saada teollisuuden sähköistymisen ja vetytalouden investoinnit liikkeelle. Kaavoituksen ja luvituksen sujuvoittaminen sekä veropäätökset ovat tässä keskeiset työkalut. Lisäksi energiaintensiivisen teollisuuden sähköistämistuelle olisi hyvä säätää jatkoa

Suomen Tuulivoimayhdistys ry
Yliopistonkatu 34B17, Jyväskylä
Töölönkatu 4, Helsinki
Puh. 040 124 7411
E-mail: matias.ollila@tuulivoimayhdistys.fi
www.tuulivoimayhdistys.fi

myönteisen sähköistymiskehityksen ylläpitämiseksi ja Suomen kansainvälisen kilpailukyvyn takaamiseksi.

Keskeistä myös on, ettei tällä hallituskaudella tehdä toimia, jotka heikentävät tuulivoiman investointimahdollisuuksia. Nykyisellään käytössä olevat käytännöt ovat toimivat, ja ne ovat mahdollistaneet myös vuoden 2022 ennätysinvestoinnit tuulivoimassa. Kasvava tuulivoimakapasiteetti laskee sähkön hintaa, ja tuulivoima on kasvamassa Suomen suurimmaksi sähköntuotantomuodoksi, mitkä yhdessä mahdollistavat puhdasta sähköä tarvitsevat investoinnit Suomeen.

Merituulivoimarakentamisen käynnistyminen suuressa mittaluokassa ja hallituksen asettamien ***merituulivoimatavoitteiden saavuttaminen Suomessa vaativat ennakoitavaa sääntelyä sekä kohtuullisia, kilpailukykyisiä kustannuksia verrattuna muihin Itämeren alueen valtioihin***. Työ- ja elinkeinoministeriössä on käynnistynyt kaksi keskeistä toimea merituulivoimarakentamisen käynnistämiseksi Suomessa: talousvyöhykelainsäädännön selkeyttäminen sekä merituulivoimatyöryhmä. Ne osaltaan määrittävät toimenpiteet, joilla pärjäämme kilpailussa muiden maiden kanssa. Näiden ohella on tärkeää, että valtioneuvosto käsittelee jo toimitetut hyödyntämisoikeushakemukset kiireellisesti, jotta merituulivoimahankkeet eivät viivästy.

Edellisten lisäksi ***ratkaisevan tärkeää on käynnistää mahdollisimman pian valtiovarainministeriössä lainsäädäntötyö kiinteistöveron kohtuullistamiseksi aluevesillä***. Kiinteistövero on keskeinen tuulivoiman hyväksyttävyyttä lisäävä elementti, jota myös tuulivoima-alalla pidetään suuressa arvossa. Tällä hetkellä merituulivoiman maatuulivoimaa huomattavasti korkeampien investointikustannusten takia, kiinteistöveron taso merialueella on yli kolminkertainen maatuulivoimaan verrattuna. Aluevesillä merituulivoiman kiinteistövero pitäisi laskea tuotantoon suhteutettuna (€/MWh) samalle tasolle maatuulivoiman kanssa.

Merituulivoiman kiinteistöveron kohtuullistaminen on ehdoton edellytys merituulivoiman kilpailukyvyn parantamiseksi ja investointien käynnistämiseksi. Myös Orpon hallitusohjemassa mainittuun talousvyöhykkeen verokohteluun pitäisi saada selkeä näkymä vuoden 2024 aikana, jotta talousvyöhykkeelle hankkeita suunnittelevilla toimijoilla on tiedossa tulevat verokustannukset. On selvää, että aluevesillä noudatetaan nykyistä kiinteistöverolainsäädäntöä, mutta talousvyöhykkeellä verokehikko on vielä avoinna. Talousvyöhykkeellä merituulivoiman investointikustannukset ovat myös korkeammat kuin aluevesillä etäisyyden ja syvyyden vuoksi. Näistä syistä nämä veromuutokset tulee tehdä erillisinä lainsäädäntöhankkeinaan.

Suomen Tuulivoimayhdistys ry
Yliopistonkatu 34B17, Jyväskylä
Töölönkatu 4, Helsinki
Puh. 040 124 7411
E-mail: matias.ollila@tuulivoimayhdistys.fi
www.tuulivoimayhdistys.fi

Tällä hetkellä Suomen tuulivoimaloista 75 % sijaitsee melko rajatulla alueella, Pohjanmaan maakunnissa ja Lapin eteläosissa. Ilmatieteen laitoksen analyysin mukaan Pohjois-Pohjanmaan tuulivoimatuotantoa tasapainottaisi erityisesti Kaakkois-Suomeen sijoitetut tuulivoimalat. Maantieteellisesti tasaisempi sähköntuotanto vahvistaisi sähköjärjestelmää, ja hajautettu energiantuotanto on samalla myös turvallisuuskysymys. Tuulivoiman sijoittaminen Länsi-Suomen lisäksi enenevissä määrin Itä-Suomeen on elinvoimatekijä, joka mahdollistaa puhtaan energian saatavuuteen perustuvan paikallisen elinkeinotoiminnan ja sen työllisyysvaikutukset.

Puolustusvoimien toimintojen ja tuulivoiman yhteensovittamiseksi tarvitaan pitkäjänteistä ja koko hallituskauden läpi kestävää työtä, joka etsii ratkaisuja Itä-Suomen tuulivoimatuotannon lisärakentamiseksi samalla varmistaen tehokkaan aluevalvonnan. Tuulivoima-alan toimijat ovat valmiita osallistumaan aluevalvontaa parantavien kompensaatioratkaisujen kustannuksiin. Tuulivoimahankkeiden sujuvoittamiseksi nähdään myös tarpeelliseksi, että VTT:n määrärahojen ohjaaminen huomioidaan tutkaselvitysten nopeuttamiseen ja laskentamenetelmien kehittämiseen. Tällä hetkellä tutkaselvitysten laskennat voivat viivästää hankkeita jopa yli vuodella.

Talousarvioesityksestä haluamme nostaa erityisesti esiin lisäresursseja lunastuslupien käsittelyyn työ- ja elinkeinoministeriöön. Pidämme tätä lisäresurssia välttämättömänä ja erittäin tervetulleena. Tietojemme mukaan useassa tapauksessa lunastuslupa on myönnetty vasta 21 kk lunastuslupahakemuksen jätön jälkeen, pisimmän käsittelyajan ollessa yli 24 kk, kun lunastuslupien käsittelyn tavoiteaika on 6 kk. Erittäin hyvänä pidämme myös REPowerEU-varojen kohdentamisesta luvituksen vauhdittamiseen. Luvitusuudistuksen toimeenpanossa on olennaista toteuttaa se tavalla, joka edistää myös tuulivoiman luvitusta.

Sujuvaa luvitusta edesauttaisi myös suorannaisten lisäresurssien kohdentaminen hallintotuomioistuimiin ja niissä olevien käsittelyjonojen purkuun. Pisin tiedossamme oleva tuulivoimaosayleiskaavan muutoksenhakukäsittely on kestänyt hallinto-oikeudessa 2 vuotta 3 kk ja korkeimman hallinto-oikeuden käsittely 1 vuosi 9 kk. Tässä tapauksessa kunnanvaltuuston kaavapäätöksestä lainvoimaisuuteen kului yli 4 vuotta.

Toisena esimerkkinä tuulivoiman osalta luvituksen sujuvoittamisessa on talousarviossa esiin nostettu voimassa olevan lainsäädännön mukaisen määräaikaisen etusijamenettelyn ja muutoksenhakujen kiireellisen käsittelyn avulla saavutettujen hyötyjen arviointi ja arvioinnin pohjalta tehtävät tarvittavat lakimuutokset. Ainakin tuulivoimalla muutoksenhaun kiireellisen käsittelyn vaikutusta vähentää se, että rakennuslupa jäi lakimuutoksessa ohituskaistan ulkopuolelle. Maatuulivoimassa keskeisimmät menettelyt ovat kaava, rakennuslupa ja nyt

talousvaliokunnassa pari viikkoa sitten käsittelyssä ollut lunastuslupa. ***Jotta tuulivoimahankkeet saisivat täyden hyödyn ohituskaistasta, pitäisi rakennuslupa ja lunastuslupa lisätä muutoksenhaun ohituskaistalle.***

Luvituksen vauhdittamisen rooli on tärkeä, koska tuulivoimainvestointien rooli kansantaloudessa on suuressa roolissa kuten myös VN selonteko julkisen talouden suunnitelmasta korostaa. Eurooppalaisessa tukikilpailussa pärjääminen on likipitäen mahdotonta, mutta toimivan kaavoituksen ja luvituksen varmistaminen tulee ottaa vakavasti uskottavana kilpailutekijänä.

Samalla puhtaan siirtymän investoinnit ovat tuulivoima-alalle tärkeitä ja onkin perusteltua edistää rahoitusratkaisuin muun muassa kysyntäjouston uusia teknisiä ratkaisuja ja kotimaisen puhtaan sähkön varastointimenetelmiä. Kyse on samalla hiilikädenjälkemme vahvistamisesta, missä tuulivoiman yhteydessä kehitettävästä teknologiasta saadaan aikaan lisää ilmastohyötyjä ja suomalaisen osaamisen kasvua, joilla on kansainvälistä kaupallista merkitystä. Onkin hyvää ja perusteltua kotimaisella tutkimuksella vastata puhtaan teknologian ratkaisujen tarpeeseen, ja samalla kehittää tuotteita, joiden jalostusarvo on Suomessa suuri ja arvo globaaleilla markkinoilla merkittävä. STY kannattaa Orpon hallituksen sitoutumista kansalliseen tavoitteeseen nostaa Suomen tutkimus- ja kehittämismenot (T&K-menot) 4 prosenttiin suhteessa BKT:hen vuoteen 2030 mennessä.

Kunnioittaen
Matias Ollila, edunvalvontajohtaja, Suomen Tuulivoimayhdistys ry p. 040 124 7411